

Jerusalem den 31 augusti 2005

Kära vänner!

I dag för en vecka sedan återkom jag till Jerusalem efter två månaders bortavaro. Även om jag gjort denna resa ett oräkneligt antal gånger, känns det långt ifrån självklart att få återvända hit och som ett underbart privilegium att få bo i denna stad som inte har sin like på jorden. Att till råga på allt annat gott få ha sådana grannar som jag har tillhör också de verkligt stora gåvorna i livet. Jag hade knappast hunnit betala bussen, innan de stod där redo att hjälpa mig upp med väskorna. Då känner man sig välkommen!

En av de första sakerna jag gjorde var att besöka marknaden, där man verkligen märker att vi gått in i en ny årstid. Här markeras årstiderna inte minst av utbudet av frukt och grönsaker. Nu dignar stånden av färska fikon, vindruvor, mango, persikor och granatäpplen. Det är en fröjd både för ögat och tungan! Varmt och gott är det, och värmen lär bestå åtminstone de närmaste båda månaderna.

Sommaren erbjöd både arbete och avkoppling i en mycket berikande blandning. Veckan efter midsommar ägde den sedvanliga sommarkursen på Helsingborgs folkhögskola rum, som i år hade lockat fler deltagare än någonsin. Vi kommer givetvis att fortsätta på samma plats och tid nästa år, alltså den 26-29 juni. I år var temat en av de mest kända texterna i Bibeln, nämligen förbundets båda tavlor med "de tio buden". Icke desto mindre – eller kanske just därför – upplevde vi hur mycket mera det finns att upptäcka i Bibeln och vilka djup som inte minst den judiska tolkningstraditionen kan uppenbara för oss. Därför har vi beslutat att som tema för nästa års sommarkurs välja ett par andra texter, som de flesta kan utantill och som är kända världen över, nämligen Fader vår och välsignelsen. Mera information kommer i vårt nästa rundbrev.

Nästa arbetspass följde ett par veckor senare. Efter att ha medverkat vid Sällskapet Shaloms välbesökta sommarkonferens i Mullsjö reste jag till USA, där jag föreläste vid det katolska ärkestiftets årliga bibelkonferens i Denver, Colorado, som i år hade temat "Exodus – Old and New". Den samlade ett par hundra deltagare i alla åldrar - präster, diakoner, ordensfolk, lärare och framför allt kyrkans "fotfolk", av vilka inte så få vid sidan av sina vardagliga uppgifter deltagit i en mycket grundlig fyraårig bibellinje. Både där och på det teologiska seminariet använder de min kommentar till Andra Mosebok, *Bound for Freedom*, som kommit i nytryck. Aldrig tidigare har jag signerat så många böcker, och jag har sällan fått ett sådant gensvar, vilket kändes särskilt stort med tanke på att jag var den ende icke-katolske föreläsaren. Ärkebiskopen gav mig på stående fot en inbjudan till nästa års konferens. Men oavsett hur det blir

med den saken, kommer jag att få träffa en stor grupp från Denver här i Jerusalem i maj nästa år.

Att Denver betyder mycket inom den katolska kyrkan såväl i USA som i den världsvida kyrkan visar sig bland annat däri att den förre påven, Johannes Paulus II, valde just denna stad som värd för World Youth Day 1993, som i år ägde rum i Köln, nu besökt av Johannes Paulus' efterträdare, Benedikt XVI. Det var särskilt roligt att få påminna om vad Johannes Paulus II fick betyda för att bygga upp förståelse och respekt mellan judar och kristna. Frågan är om någon enskild kyrkoledare fått uträtta mera i det avseendet under kyrkans historia. Åhörarna var märkbart rörda när jag belyste detta förhållande, och i talen efteråt lovade man att försöka lyfta fram de judisk-kristna relationerna i undervisning och förkunnelse än mer än man hittills gjort. Det är verkligen ett meningsfullt sätt att fira och följa upp årets 40-årsjubileum av Andra Vatikankonciliet deklARATION, *Nostra Aetate*, som utan tvekan utgör en av de viktigaste milstolparna på vägen mot nya relationer mellan judar och kristna.

Efter ett par dagars avkoppling med bland annat en oförglömlig tur upp i Klippiga bergens natursköna landskap fortsatte jag till New York, där

jag äntligen skulle få träffa en person som jag dittills endast kände genom hans svenska vänner och genom brevväxling och telefonsamtal. Han heter Bert Lehmann, är född i Stockholm 1916, och har bott i New York sedan 1939, där han drivit en exportfirma och samtidigt verkat som konstnär. Redan när jag kom in i hallen till det hyreshus där han

bor, lade jag märke till hans tavlor, flera signerade alldeles nyligen. Under fyra fullkomligt oförglömliga dagar fick jag ta del både av en otroligt innehållsrik levnads-historia och smaka på storstadens lika intensiva liv.

Redan 1937 studerade Bert vid en av den tidens mest berömda Talmudskolor, Mir Jeshiva i Ukraina.

Denna tragiskt svunna värld har han bevarat åt eftervärlden på sina dukar, som nu finns på en permanentutställning i Brooklyn.

Jag anlände på lördag kväll klockan åtta redan innan sabbaten gått ut, så först satt vi där i skymningen och upplevde en själarnas gemenskap, som tillhör livets ljusaste stunder. En timma senare önskade vi varandra *Shavua tov*,

"God vecka", och då visade det sig att Bert redan planerat allt för att jag

skulle få en så god vecka som någon bara kan få. Redan första dagen hann vi besöka Metropolitan Museum of Arts, Svenska kyrkan, St. Patrick's Cathedral, Times Square och aftonbön i hans synagoga. En verklig höjdpunkt var också ett möte med en grupp svenska judar som bor i New York med omnejd. I FN-byggnaden kunde jag ägna en god stund åt att tänka på Dag Hammarskjöld, vars hundraårsdag vi just firat. Men viktigast av allt var den rika gemenskap jag fick åtnjuta hemma hos Bert och hans vänner. Jag skulle kunna fylla flera brev med utdrag ur hans fascinerande liv. En sak kan intressera den som besöker Stockholm. Den ortodoxa Jeshurunsynagogan på Nybrogatan är en av de få som räddades undan "Kristallnatten". Genom Berts fars försorg smugglades den ut ur Tyskland och är alltså i bruk än i dag.

Jag vill också berätta om ett underligt sammanträffande som gjorde att mitt besök blev känt i ganska vida kretsar i New York. På bussen från flygplatsen till Manhattan hörde jag plötsligt en dam tala hebreiska på sin bärbara telefon. Jag kunde naturligtvis inte låta bli att avslöja min hemvist i Jerusalem. Det visade sig att hon arbetar som journalist på den stora hebreiska tidningen *Jedi'ot Aharonot*. När hon hörde om mitt arbete och om mitt förestående sammanträffandet med Bert Lehmann blev hon så intresserad, att hon ville skriva en artikel om oss. Så alldeles innan jag begav mig till flygplatsen för min återresa till Sverige gjorde hon en intervju med oss. Det blev ett så intressant samtal, att jag höll på att missa bussen. Men resultatet blev en helsidesartikel den 5 augusti om de båda nyfunna vännerna med en bild av oss i soffan framför ett av Berts konstverk. Att mer än 30 år skiljer oss åt kan nog ingen tro. Jag fick också tillfälle att ta upp vårt gemensamma hjärteämne: nödvändigheten av förbättrade relationer mellan judar och kristna.

Något av ett kyrkohistoriskt jubileum fick jag vara med om den 12-13 augusti i Karlskrona. 1875 grundades nämligen "Karlskrona arbetskrets för Israel" – den första i sitt slag i Sverige. Mycket har förändrats sedan dess i synen på förhållandet mellan judar och kristna. Men Karlskrona Israelkrets är fortfarande levande och firade sitt 130-årsjubileum med stor glädje. I jubileumsprogrammet ingick mottagande av sabbaten på fredagskvällen, föredrag, en skärgårdstur samt besök på den judiska avdelningen av Kalmar museum. Vi önskar dem och dess outtröttliga ordförande Anna-Lisa Kindermann-Hult en välsignad fortsättning i arbetet på att skapa förståelse för judendomen och Israel i Sverige.

Nu står jag inför en ny arbetsperiod här i Jerusalem, då jag hoppas komma igång på allvar med nästa bok i vår serie "Skrifter om judisk och kristen tro och tradition", som ska ta upp det judiska året i skärningspunkten mellan Gamla och Nya testamentet och i mötet mellan judar och kristna.

Jag kommer att stanna här till slutet av januari. Då reser jag till Sverige för kurser och föreläsningar under februari månad. En del är redan inbokat, men fortfarande finns utrymme för fler åtaganden. Jag vill

försöka hinna med så mycket som möjligt men tvingas prioritera större samlingar, framför allt prästfortbildning.

I detta sammanhang vill jag också nämna en resa till Rom den 6-11 mars nästa år. Programmet koncentrerar sig på det judiska Rom i historia och nutid - synagogor, ghettot, katakomberna med mera. Resans ciceron och allt i allo är Romexperten Sonia Schlossman. Själv kommer jag att undervisa om de judisk-kristna relationerna med anknytning till Rom. Vi kommer givetvis också att besöka kyrkor med Peterskyrkan som höjdpunkt. För program och anmälan, kontakta Inger Lindau, Borggatan 6, 26357 Höganäs, 042-331941, inger.lindau@swipnet.se. Programmet finns också på Shaloms hemsida, www.shalom.se.

Jag har nu varit anställd av jubileumsfonden i över ett år. Ni ska veta att jag ser det som en stor förmån att kunna arbeta på detta sätt. Hela tiden har jag känt ert stöd och även fått glädja mig åt att allt fler uttryckt intresse för att följa vårt arbete genom detta lilla rundbrev. Vår sändlista har utökats från omkring 150 till 850 adresser. Det händer att någon ursäktar sig för att de inte gett något bidrag till fonden. Därför vill jag än en gång betona en sak. Detta brev skickar vi ut utan några som helst villkor. Det är så viktigt för oss att kunna hålla kontakten med er som tycker att det är väsentligt att på olika sätt arbeta för en djupare kunskap om sambandet mellan Gamla och Nya testamentet och för judisk-kristen förståelse. Rundbrevet är ett sätt att på ett enkelt sätt nå ut med vad vi gör. Bara genom att ni vill ta emot, läsa och kanske också ge det vidare, hjälper ni fonden att leva vidare. Givetvis är vi också mycket tacksamma för alla gåvor som kommer in, men vi gläder oss verkligen över var och en som vill tillhöra fondens växande krets av vänner.

Tack för att jag får dela dessa tankar med Dig!

Många varma hälsningar från Jerusalem!

Er tillgivne

Göran

Göran Larssons jubileumsfond för judisk-kristna relationer:

Adress i Israel: Hatekufa 17/4, 92628 Jerusalem;

tel. 00972-2 648 1979 eller 00972-50 685 0346 (mobil)

E-postadress: goran.larsson@judiskkrstnarelationer.se

Hemsida: www.judiskkrstnarelationer.se

Postgiro 195 85 45-4